

vanzelf worden opgelost. De bordjes liggen immers al naast elkaar.

Onbekendheid met de precieze afstamming zou een ander voorbeeld van wapenherhaling kunnen zijn, hetgeen dan een nieuwe bron van misverstand zou opleveren.

Wij wijzen nog op de moeilijkheid dat wapenverlies zonder aanvullende informatie vrijwel onmogelijk te ontdekken is. In ons geval beschikken wij echter over uitgebreide informatie betreffende de geslachten *Boys, Van Botland* en *Van Haemstede*.

Kwartierverlies is de enige logische verklaring voor het verhangen van de bordjes en het vervangen van een tweemaal voorkomende naam door een uit een hogere generatie. In die gevallen waarin men weet dat men met neef en nicht te maken heeft, kan men de kwartierstaat gewoon invullen. Echter, ook bij wapenborden waarmee op het eerste gezicht niets aan de hand is, dient men alert te blijven. Kwartierverlies en wapenherhaling zijn immers pas aantoonbaar indien men over voldoende kennis van de familierelaties beschikt.

Conclusies

Wij concluderen dat Smallegange een elegante methode heeft gevonden om het aggregatieprobleem dat bij kwartierverlies ontstaat op te lossen. De beschuldiging dat hij dit gedaan zou hebben om *Van Haemstede* in zijn 32 kwartieren te smokkelen, is duidelijk misplaatst.

De gevonden oplossing is vergelijkbaar met de methode die men bij de moderne (computer)genealogie aantreft. Men ziet daar aan het einde van iedere generatie reeksen paren van (ongelijke) getallen die aan elkaar gelijk moeten zijn omdat zij een en dezelfde persoon betreffen. In het wapenbord wordt impliciet gebruik gemaakt van de gelijkheden 102=98 en 103=99. De vakken met de nummers 102 en 103 blijven dan leeg. Men zou ook de bordjes met de nummers 98 en 99 door een groter bord kunnen vervangen.

Lege vakken of bordjes komen in de praktijk wel voor. Het is ons niet bekend of hierbij ook problemen gesignaleerd zijn, maar men dient erop attent te zijn dat een leeg bordje niet altijd hoeft te betekenen dat men de betrokken naam niet wist.

De door onze voorouders toegepaste wijze van aggregatie heeft tot gevolg dat er op het wapenbord verborgen personen aanwezig zijn. Onze analyse onthult de identiteit van deze personen. Het zou bijzonder interessant zijn wanneer de beschreven methode aan andere probleemgevallen getoetst kan worden. Aan anderen de dankbare taak om deze vanuit het nieuw verkregen inzicht opnieuw te bestuderen.

In de praktijk is alles soms veel eenvoudiger dan men misschien zou verwachten. Indien men informatie heeft die strijdig is met een wapenbord en kwartierverlies vermoedt, moet men gewoon twee bordjes terugplaatsen en de verborgen namen invullen. Vervolgens gaat men na of de strijdigheid verdwenen is. Zo ja, dan heeft men in ieder geval een logisch gezien correcte kwartierstaat verkregen.

Bijlage

De tekst van de akte uit 1546:

Roerende d'achtergelaten goeden van wijlen *Mayricken Clais Claissen dochter* in 't laeste van haren leven om die te sceedelen met rechte. *Goesen Artssen* als procureur nomine *Michiel Micheils* lijndrayer als getrouwt hebbende *Cornelie Mateeus dochter* vermeet die gerechte helft in de voirscreven achtergelaten goeden.

Cornelis in den Rijsel, procureur ende nomine *Clais* ende *Jan Janssen Oestdijck* als spetiale last hebbende van huerlieder moeder *Soete Jan Janssen Oestdijcx weduwe*, zuster van *Clais Claissen* voirscreven, vermeet alle de geheele achtergelaten goeden voirscreven volgende seker besceet dat zij in tijden ende wijlen exiberen zal.

De verweerders nomine etcetera gecondempneert in den heysch. Actum bij 't volle collegium den 26en january.

Den voirscreven *Goesen Artssen* nomine als voren heeft begeert van de voirscreven *Clais* ende *Jan Janssen* nomine etcetera inventaris van alle die achtergelaten goeden voirscreven ende die bezweeren vijfderhande nair die rechten van der stede dat zij't voirscreven sterfhuijs dair inne niet vercort en hebben.

Dese vierscare es vercontinueert tot van heden in drie weecken naestcoemende.

Actum den 26en january. Present omnes.

Clais ende *Jan Janssen Oestdijck* nomine matris hebben geexibeert voirscrepen een mandement relief van alzulcken vervallinge oft verzwimnissen in de sceedeeling van den achtergelaten goeden van *Maricken Clais dochter* voirscreven. Actum den 16en february. Present *Bernerts, Wildeman* ende *Cornelis Claissen*.

Ende hebben de voirnoemde *Oestdijckx* die voirscreven sceedeling uyt crachte van 't voirscreven relief beclaecht.

Actum den 18en february. Present *Bernerts* ende meester *Cornelis Zandt*.

Vercontinueert tot versoucke van *Michiel* ende accorde van pertien tot Synsen alle dage open. Actum den 15en aprilis

Huwelijken tussen adel en patriciaat: een middel om hun elitepositie in een moderne samenleving in stand te houden?

door JAAP DRONKERS en HUIBERT SCHIJF¹

Abstract

In de twintigste eeuw heeft de Nederlandse adel zijn voorsprong ten opzichte van de hoge burgerij bij het verwerven van eliteposities weten te behouden². Adellijke huwelijkshomogamie (het huwen binnen eigen groep of stand, in dit geval de adel), met name een adellijke titel van de moeder en een adellijke titel van de schoonfamilie, blijkt een belangrijke middel te zijn voor de Nederlandse adel om zijn eigen sociaal en cultureel kapitaal gedurende de 20ste eeuw in stand te houden. Hoewel het aantal endogame huwelijken (huwelijken binnen eigen kring) gedurende de 20ste eeuw is afgenomen, is het tempo van deze afname voor de jongere generaties geringer dan voor de generaties geboren tussen 1918 en 1940. Er bestaan binnen de Nederlandse adel en hogere burgerij bovendien verfijnde onderscheidingen, gebaseerd op de hoogte van de adellijke titel en het tijdstip van opname in het patriciaat, die ook terug te vinden zijn in de huwelijken tussen adel en hoge burgerij. Het belang van het verschil tussen adel en hoge burgerij weerspreekt echter de populaire veronderstelling van de 'verburgerlijking van de adel' als verklaring voor hun blijvend maatschappelijk succes.

1. Jaap Dronkers, *European University Institute*, Via dei Roccettini 9, I-50016 San Domenico di Fiesole (FI), Italië. E-mail: jaap.dronkers@iue.it. Alle correspondentie naar deze auteur. Huibert Schijf, Afdeling Sociologie en Antropologie, Universiteit van Amsterdam, Oudezijds Achterburgwal 185, 1012 DK Amsterdam. E-mail: h.schijf@uva.nl. De eerste (Engelse) versie van dit paper werd gepresenteerd op de 6de conferentie van de European Sociological Association, 23-26 september 2003 in Murcia, Spanje. Een eerdere uitgebreidere Nederlandse versie is gepresenteerd op de Sociaal-Wetenschappelijke Studiedagen, 22 en 23 april 2004 in Amsterdam.
2. Schijf, Dronkers & Van den Broek-George, 2004.

Inleiding

Op een bijeenkomst van de Gelderse Ridderschap in 2001 merkte een van de oudste leden Jhr. J.J.G. Beelaerts van Blokland uit Oosterbeek³ op dat huwelijken tussen adel en patriciaat vroeger als acceptabel werden beschouwd op voorwaarde dat de familie in de oudste deeltjes van het *Nederland's Patriciaat* voorkwam. Hij beschouwde hen als 'ebenbürtige' families, want dat zouden de jongere niet-geadelde takken van adellijke families zijn of vanouds vooraanstaande regentenfamilies die om een of andere irrelevante reden niet geadelde waren. Huwelijken tussen de Nederlandse adel en patriciërsfamilies, die pas na 1918 in het 'blauwe boekje' zijn opgenomen, werden toen echter als *mesalliances* gezien: huwelijken beneden de stand. Deze opvatting is het uitgangspunt van dit artikel, waarin trouwpatronen geanalyseerd worden in relatie met rangsverschillen binnen de adel en het patriciaat. Daarbij kan dus sprake zijn van uitsluitend endogame huwelijken binnen beide groepen of een zekere mate van exogene huwelijken tussen beide groepen of buitenstaanders uit de 'gewone' burgerij. Endogame huwelijken komen niet alleen bij de adel veelvuldig voor, zie bijvoorbeeld het onderling huwen van de grote textielabrikanten in Enschede⁴. Vanuit de groep zelf geredeneerd hebben endogame huwelijken het grote voordeel van het kunnen overdragen van culturele en sociale vaardigheden naar de volgende generatie. Traditioneel bestaan er vele activiteiten, zoals jaargroepen en dispuuten, het debutantenbal, diners en partijen om zulke endogame huwelijken aan te moedigen.

Dit onderzoek naar endogame huwelijken bij de adel maakt deel uit van een groter onderzoeksproject naar de sociale positie van de Nederlandse adel in de 20ste eeuw⁵. De onderzoeksvraag van dit project is waarom en op welke wijze de Nederlandse adel gedurende de 20ste eeuw zijn maatschappelijke voorsprong bij het verwerven van eliteposities heeft weten te handhaven, ondanks de meritocratisering van de samenleving (benoemingen gebeuren in toenemende mate alleen op grond van eigen prestaties en steeds minder op grond van afkomst of geslacht) dat zo'n belangrijke rol speelt bij de allocatie van maatschappelijke posities in moderne samenlevingen, en ook ondanks het zo nadrukkelijk burgerlijke karakter van de Nederlandse samenleving. Om scherper inzicht te krijgen in deze 'blijvende adellijke voorsprong' zijn families uit het Patriciaat toegevoegd om vergelijkingen tussen adel en patriciaat mogelijk te maken.

Deze gecombineerde gegevens hebben wij eerder⁶ gebruikt om te laten zien dat de leden van adellijke families gedurende de 20ste eeuw een grotere kans hadden op het bekleden van een elite positie dan leden van patricische families. Deze uitkomst wordt in de eerdere studies keer op keer bevestigd en we hebben vier mogelijke verklaringen van deze blijvende voorsprong uitgewerkt, kortweg aangeduid als: 'een overgebleven relict', 'verburgerlijking van de adel', 'adellijk huwen' en 'nieuwe relevantie van onderscheidend adellijk kapitaal'⁷.

Adellijk huwen blijkt de beste verklaring te bieden voor de geconstateerde blijvende voorsprong van adellijke personen. Daarbij zijn twee elementen van belang:

1. Een adellijke moeder geeft een voorsprong bij het verwerven van eliteposities in het 20ste-eeuwse Nederland, zowel voor adellijke als patricische kinderen. Maar voor de kansen op een elitepositie heeft een adellijke moeder meer gewicht voor een adellijk persoon dan voor een patriciër, en dit weerspreekt duidelijk een eenvoudige 'verburgerlijking van de adel'-verklaring. Ook is er geen enkele aanwijzing dat het 'voordeel' van een adellijke moeder is afgenomen voor de jongere generaties. Moeders hebben nog steeds succes bij de overdracht van dit onderscheidend adellijke sociale en culturele kapitaal naar de volgende generatie. Dit succes van deze socialisatie lijkt ons de beste verklaring voor het sterke effect van de adellijke titel van de moeder op de kansen van de volgende generatie om een elitepositie te verwerven en bovendien een indicatie dat adellijke endogamie een opeenhoping van onderscheidend adellijk cultureel en sociaal kapitaal produceert, die een extra voordeel geeft aan de volgende generatie die binnen zo'n homogeen milieu is geboren.
2. Adellijke schoonouders of partners bieden nog steeds een voorsprong bij het verwerven van eliteposities in een moderne samenleving, zowel aan de adel als aan het patriciaat en in dezelfde mate. Het afzonderlijke sociale kapitaal van de adellijke schoonouders biedt een extra voordeel aan zowel adel als burgerij omdat sociaal kapitaal geen langdurige socialisatie vergt (zoals cultureel kapitaal). Het juiste sociale kapitaal geeft min of meer direct toegang tot exclusieve invloedrijke kringen en hun nuttige informatie, dankzij de goede adellijke connecties van de schoonouders of hun adellijke familienaam. Er zijn echter indicaties dat dit voordeel kleiner is geworden voor de jongere generaties.

Het eerste doel van dit artikel is een nader onderzoek van trouwpatronen binnen de adel en tussen adel en patriciaat. Wij doen dit om de huwelijksverklaring van de 'blijvende adellijke voorsprong' beter te begrijpen. Wij nemen het patriciaat als vergelijkingsgroep en maken bovendien een gedetailleerder onderscheid tussen endogame en exogame huwelijken⁸. Bij de endogame huwelijken van de adel betrekken we de diverse rangen van de adel en bij de exogame huwelijken maken we een onderscheid tussen burger, nieuw patriciaat, oud patriciaat en quasi-adel (zie verder de paragraaf: gegevens over adel en patriciaat). We veronderstellen dat endogame huwelijken bij de adel nog steeds bestaan in de 20ste eeuw (ook nadat wij rekening hebben gehouden met kenmerken zoals opleiding), maar dat hun aantal is gedaald bij de jongere geboorte-cohorten.

Het tweede doel van dit artikel vloeit voort uit de bovengenoemde noodzaak tot een goed onderscheid van endogame en exogame huwelijken binnen adel en patriciaat: het introduceren van een verfijnder onderscheiding binnen adel en patriciaat. Dit is nodig omdat het denkbaar is dat de eerder gevonden verschillen tussen adel en patriciaat misleidend zijn:

1. de sociale positie van het laagste niveau van de Nederlandse adel (jonkheer) zou min of meer gelijk kunnen zijn aan die van de gemiddelde niet-adellijke patriciërsfamilie, als gevolg van de 'verburgerlijking van de lagere adel'. Binnen deze populaire omschrijving van de huidige adellijke positie zijn adel en hoge burgerij min of meer in elkaar opgegaan, met enkele uitzonderingen, zoals de hogere adel (in Nederland de grafelijke families) of de patriciërfamilies, die pas recent zijn opgenomen. Secker⁹ verwoordt deze opvatting over de geringe afstand tussen adel en patriciaat in haar beschrijving van de herkomst van Nederlandse parlementariërs tus-
8. Door dit betrekken van het patriciaat en dit verfijnder onderscheid gaat deze analyse dieper dan die in Dronkers (2000).
9. (2000: 281).

3. Hij is Brigade-Generaal tit. b.d., schrijver van het boek *Vierhonderd jaar soldatenfamilie* en van verschillende publicaties over de 80-jarige oorlog en het Hertogdom Gelre. Hij maakte die opmerking naar aanleiding van een lezing van de eerste auteur voor de Gelderse Ridderschap

4. Van Heek, 1945; Hammer-Stroeve, 2001.

5. Dronkers, 2000; Dronkers, 2001; Schijf, Dronkers & van den Broeke-George, 2004; Dronkers & Schijf, 2005.

6. Schijf, Dronkers & Van den Broeke-George, 2004.

7. Bij de weergave van de uitkomsten van de analyse van Schijf, Dronkers & van den Broeke-George gebruiken wij de Engelse versie van dit artikel, waarin de verschillende verklaringen van de blijvende adellijke voorsprong explicieter getoetst worden. Deze Engelse versie is in 2004 in *Social Science Information/Information sur les Sciences Sociales* gepubliceerd.

sen 1849 en 1998, overigens zonder enige empirische referentie. Als deze 'verburgerlijking van de lagere adel'-hypothese juist is, is een dichotomie adel/hoge burgerij misleidend en zou een verfijndere indeling van beide categorieën een grote overlap moeten laten zien tussen adel en patriciaat.

2. De oudste en meest voorstaande patriciaatfamilies zijn min of meer 'ebenbürtig' aan de hogere adel (baronnen en graven), omdat zij de jongere takken van deze Nederlandse adel zijn of allang huwden met leden van de Nederlandse adel. De geciteerde opvatting van Beelaerts van Blokland ondersteunt dit punt. Als deze verklaring juist is, zou een tweedeling adel/hoge burgerij te grof zijn. Een verfijndere indeling van beide categorieën zou dan een grote overlap moeten laten zien tussen adel en het oudste deel van het patriciaat, maar het jongere patriciaat zou nog een relatief grote afstand tot adel en het oudste patriciaat moeten hebben.

Om deze twee redenen zou een groeiend deel van de adel gedurende de 20ste eeuw succesvol de belangrijkste kenmerken van de hoge burgerij in zijn eigen cultureel kapitaal hebben opgenomen en is de adel zodoende in staat geweest zijn voorsprong in een moderne samenleving te handhaven. Als gevolg hiervan zou het onderscheid tussen adel en hogere burgerij minder belangrijk moeten zijn geworden, evenals de overlap in hun maatschappelijke posities. Als deze twee redenen juist zijn, zouden wij een grote overlap moeten vinden in de huwelijkspatronen van adel en patriciaat, met name tussen de lagere adel en het oudere patriciaat. De introductie van het verfijndere onderscheid biedt de mogelijkheid tot het vaststellen van de omvang van de overlap en zo van de juistheid van de 'verburgerlijking van de adel'-these.

Gegevens over adel en patriciaat

Niet als in de eerdere studies uit het project 'Nederlandse Adel in de 20ste eeuw' hebben wij uit de afleveringen van het *Nederland's Adelsboek* die verschenen tussen 1993 en 2000 alle personen geselecteerd die geboren zijn na 1899 en die behoren tot een familie waarvan de naam begint met een letter 'G' tot en met 'Na'. Omdat de eerste letter van de achternaam niet verbonden is aan enig sociaal kenmerk, kan onze onderzoekspopulatie gezien worden als een aselechte steekproef van alle adel geboren na 1899. We hebben alle personen opgenomen ongeacht in welk land ze zijn geboren, leefden of stierven, omdat een adellijke titel (als een premodern kenmerk) niet afhangt van nationaliteit of geboorteplaats. Deze selecties leveren een dataset op van 113 adellijke families. Om hen te onderscheiden van hun ouders, noemen we ze zonen en dochters (of kinderen), wanneer ze onze analyse-eenheid zijn. We hebben weer dezelfde deeltjes gebruikt om informatie te verzamelen over de ouders, de echtgeno(o)t(e), en schoonouders van de zonen en dochters.

Het Centraal Bureau voor Genealogie publiceert ook het *Nederland's Patriciaat*. De eerste vier delen verschenen tussen 1910 en 1913 en het onafhankelijke beleid van het Bureau om een bepaalde familie op te nemen is tegenwoordig opener dan in de beginjaren¹⁰. De manier waarop deze deeltjes worden samengesteld verschilt van het *Nederland's Adelsboek*, omdat er geen scherp omliggende regels zijn over welke families opgenomen dienen te worden. Tegenwoordig is opname deels gebaseerd op traditie en deels op nieuwe criteria, gebaseerd op bepaalde eliteposities verkregen door leden van een familie. We hebben alle families genomen uit de deeltjes die gepubliceerd werden tussen 1993 en 1999. Dat is ongeveer dezelfde periode als die voor de gebruikte afleveringen van het *Nederland's Adelsboek*. Onze steekproef, die 78 families omvat, is dus niet vertekend ten gunste van nieuwe patriciërfamilies. De volledigheid en kwaliteit van de informatie in het

10. Bruin & Schmidt 1980.

Nederlands's Patriciaat is precies dezelfde als in het *Nederland's Adelsboek*. We zijn daarom in staat geheel vergelijkbare variabelen voor beide groepen families te gebruiken in onze analyse.

De volgende kenmerken¹¹ zullen worden gebruikt:

1. *Rangorde van de familie binnen de adel of het patriciaat*. Wij gebruiken de adellijke titel of het predikaat en de rangorde loopt van laag naar hoog: jonkheer (inclusief ridder), baron, graaf. Onze rangorde van een patriciërsfamilie is gebaseerd op de veranderingen in het opname beleid van nieuwe families in het *Nederlands's Patriciaat*. Wij maakten de volgende rangorde van laag naar hoog: nieuwe patriciërs (familie voor het eerst opgenomen na 1940), oude patriciërs (familie voor het eerst opgenomen na 1918 en voor 1941), quasi-adel (familie opgenomen voor 1919).
2. *Decennium waarin de zoon of dochter geboren werd*, dit loopt van het eerste decennium 1900-1909 tot het decennium 1990-2000.
3. *Tertiaire onderwijs van de zoon of dochter, zijn of haar echtgeno(o)t(e), beide ouders en schoonouders*.
4. *Rangorde van de echtgeno(o)t(e) en van de moeder van de zoon of dochter*. Wij passen dezelfde rangorde toe als die voor zonen en dochters. Als de niet-adellijke familie van de moeder of de echtgenoot niet voorkwam in het *Nederland's Patriciaat* kreeg die persoon de rang van 'burger', een categorie onder die nieuwe patriciër.
5. *Hoogste rangorde van de beide schoonouders van de zoon of dochter*. Deze rangorde is gelijk aan die van de echtgenoot. De hoogste rang van beide schoonouders is gebruikt en adel heeft voor rang op patriciër.
6. *Elitepositie in het huishouden van de ouders van de zoon of dochter*. Om te kunnen vaststellen of een ouder een elitepositie bekleedt, worden zijn of haar beroepskring, publieke functies en dergelijke erbij betrokken. In dit onderzoek hanteren we een 'brede' omschrijving van het begrip elitepositie. Deze omschrijving is al eerder gebruikt in de eerdere studies.

Helaas geeft noch het *Nederland's Adelsboek* noch het *Nederland's Patriciaat* enige informatie over het vermogen van families en hun leden. Betrouwbare bronnen over dit vermogen bestaan niet in Nederland. Maar gegeven de geschiedenis en achtergrond van adel en patriciaat is er geen reden om aan te nemen dat het vermogen van de Nederlandse adel groter is dan dat van het patriciaat. Op de recente lijsten van de honderd rijkste Nederlanders is nauwelijks een adellijk persoon te vinden.

Huwen in eigen kring?

In tabel 1 geeft de eerste kolom de ordening aan van een burgerij-patriciaat-adel-schaal, die loopt van de laagste rang (burger) naar de hoogste rang (graaf of hoger) en die wij in het vervolg van de analyse zullen gebruiken om de sociale afstand tussen adel, patriciaat en burgerij te meten. Bij 31 moeders ontbreekt de familienaam, vandaar het verschil tussen het aantal zonen of dochters (10.375) en het aantal moeders (10.344). Een zoon of dochter kan geen burger zijn, maar moet een plaats hebben binnen een van de adel-patriciaat-categorieën, ze komen immers voor in de rode of blauwe boekjes omdat hun vader in die boekjes staat. Ze kunnen uiteraard wel een burger als moeder hebben (58,2%). Slechts 54,5% (zie totaal vierde kolom) van alle zonen en dochters is getrouwd. Omdat ook de allerjongsten in de analyse zijn betrokken is dat niet verbazingwekkend. Van de getrouwde personen is 64,4% met een burger getrouwd.

Tabel 2 presenteert de huwelijkshomogonie van de zonen en doch-

11. Zie voor een gedetailleerdere beschrijving Schijf, Dronkers, Van den Broeke-George, 2004.

	Zonen of dochters	Moeders	Partner= schoonvader	Schoonouders = vader & moeder
Burger	-	58,2	64,4	44,9
Nieuw patriciaat	23,6	8,7	8,5	9,8
Oud patriciaat	20,9	13,2	11,3	18,0
Quasi-adel	17,2	9,4	7,9	16,3
Jonkheer	24,1	6,5	4,6	5,7
Baron	12,6	3,2	2,5	3,9
Graaf of hoger	1,6	0,7	0,8	1,3
Totaal	10375 (100%)	10344 (99,8%)	5655 (54,5%)	5471 (52,7%)

Tabel 1. De verdeling in percentages in onze steekproef van Nederlandse adel en patriciaat, hun moeders, partners en schoonouders op een schaal die loopt van burger tot graaf of hoger

Partner	Zoon of dochter						Totaal
	Nieuw patriciaat	Oud patriciaat	Quasi-adel	Jonkheer	Baron	Graaf of hoger	
Burger	905/815	779/746	645/643	828/892	424/477	60/69	3641 (64,4%)
Nieuw patriciaat	101/108	108/99	90/85	121/118	57/63	4/9	481 (8,5%)
Oud patriciaat	132/143	134/131	130/113	138/157	93/84	12/12	639 (11,3%)
Quasi-adel	89/100	91/92	72/79	146/110	45/59	6/9	449 (7,9%)
Jonkheer	25/59	31/54	30/46	92/64	71/34	13/5	262 (4,6%)
Baron	10/31	11/29	22/25	53/34	36/18	7/3	139 (2,5%)
Graaf of hoger	3/10	4/9	10/8	7/11	15/6	5/1	44 (0,8%)
Totaal	1265 (22,4%)	1158 (20,5%)	999 (17,7%)	1385 (24,5%)	741 (13,1%)	107 (1,9%)	5655 (100%)

Tabel 2. De aantallen voor elke combinatie van adellijke of patricische personen en hun partners: waargenomen en als geen relatie tussen niveau van zoon of dochter en partner zou bestaan

Moeder	Vader						Totaal
	Nieuw patriciaat	Oud patriciaat	Quasi-adel	Jonkheer	Baron	Graaf of hoger	
Burger	1629 /1427	1302 /1251	1065 /1038	1303 /1452	656/764	75/98	6030 (58,2%)
Nieuw patriciaat	242/214	224/188	120/156	222/218	94/115	3/15	905 (8,7%)
Oud patriciaat	344/324	329/284	251/236	292/330	140/173	13/22	1369 (13,2%)
Quasi-adel	170/232	189/203	216/168	299/236	96/124	8/16	978 (9,4%)
Jonkheer	37/158	77/139	85/115	247/161	190/85	32/11	668 (6,5%)
Baron	25/78	21/69	35/57	113/80	115/42	22/5	331 (3,2%)
Graaf of hoger	4/17	6/15	10/13	17/18	20/9	16/1	73 (0,7%)
Totaal	2451 (23,7%)	2148 (20,7%)	1782 (17,2%)	2493 (24,1%)	1311 (12,7%)	169 (1,6%)	10354

Tabel 3. De aantallen voor elke combinatie van vaders en moeders waargenomen en als er geen relatie tussen niveau van vader en moeder zou bestaan.

ters en hun echtgenotes/genoten. Het eerste getal in een cel is het waargenomen aantal voor die combinatie, het tweede getal is het te verwachte aantal als er geen (statistisch) verband zou bestaan tussen de rangorde adel-patriciaat van de zoon of dochter en de rangorde op de schaal burgerij-patriciaat-adel van de echtgeno(o)t(e). Hoe groter het verschil is tussen beide getallen, des te sterker is de relatie tussen beide rangordeningen, speciaal binnen die combinatie. Als het waargenomen aantal hoger is dan het verwachte aantal, dan komt die combinatie

vaker voor dan op grond van toeval is te verwachten; als het waargenomen aantal lager is dan is het omgekeerde het geval. De combinaties graaf-graaf, graaf-baron, baron-baron, jonkheer-baron, en jonkheer-graaf komen aanzienlijk vaker voor dan op grond van toeval te verwachten zou zijn. De combinaties graaf-oud of nieuw patriciaat, baron-oud of nieuw patriciaat, en jonkheer-nieuw patriciaat komen aanzienlijk minder vaak voor dan op grond van de getalsverhoudingen is te verwachten. De samenhang tussen de echtelieden op de burgerij-patri-

Groep	Zoon of dochter /partner	vader/moeder
Geheel	.13	.18
Mannen	.13	.14
Vrouwen	.14	.13
Kinderen geboren voor 1940	.15	.27
Kinderen geboren na 1940	.11	.12
Zonen geboren voor 1940	.13	.26
Zonen geboren na 1940	.13	.11
Dochters geboren voor 1940	.17	.28
Dochters geboren na 1940	.09	.12

Tabel 4. De mate van homogamie bij diverse groepen op de burgerij-patriciaat-adel schaal (Spearman rangcorrelaties).

ciaat-adel-schaal is .13 (tabel 4), en die is significant en inhoudelijk, zeker als de verschillen in omvang tussen en patriciaat en de adel en de rest van de Nederlandse bevolking in ogenschouw wordt genomen.

Tabel 3 presenteert de mate van de homogamie bij de ouders. Deze cijfers zijn dus een generatie ouder dan die in tabel 2. De algemene rangcorrelatie op de burgerij-patriciaat-adel-schaal van deze ouders generatie is hoger (.18) dan die van de jongere generatie (zie weer tabel 4). De combinaties jonkheer-baron, jonkheer-graaf, baron-baron, baron-graaf, en graaf-graaf komen veel vaker voor dan op grond van toeval zou zijn te verwachten. De combinaties nieuw of oud patriciaat-graaf, quasi-adel-graaf, jonkheer-nieuw patriciaat, en baron-nieuw of oud patriciaat komen daarentegen minder vaak voor dan de verwachtingswaarde.

Neemt het huwen in eigen kring af?

Tabel 4 laat voor diverse groepen de mate van huwelijkshomogamie zien, gebaseerd op de burgerij-patriciaat-adel-schaal en uitgedrukt in samenhangen. De interpretatie van de cijfers is steeds dezelfde: hoe hoger de samenhang (1.0 is het maximum), hoe sterker de mate van huwelijkshomogamie binnen een bepaalde groep. De homogamie is hoger voor de oudere generatie dan voor de jongere, dat willen zeggen: ouders versus kinderen (.18; .13) en dat geldt ook voor hen die voor of na 1940 zijn geboren (.15; .11). Er is dus een duidelijke daling in de mate van endogame huwelijken. Maar deze daling is sterker in de twee generaties van de ouders (.27; .12) dan voor de twee generaties van de kinderen (.15; .11). Dit suggereert dat de generatie ouders, geboren tussen ongeveer 1910 en 1940, een geringere neiging had om endogaam te huwen dan de generatie die geboren is voor ongeveer 1910, terwijl de generatie geboren na 1940 het gematigde endogame niveau van de voorafgaande generatie heeft voortgezet. Vanuit dit gezichtspunt is de 'rebellerende' generatie dus niet de naoorlogse babyboomgeneratie, maar eerder de meer 'zwijgende' interbellumgeneratie. De afname van endogame huwelijken is sterker bij de dochters (.17; .09) dan bij de zonen (.13; .13). De mate van homogamie bij de dochters geboren voor 1940 is hoger dan bij de zonen geboren voor 1940 (.17; .13), maar de daling bij de dochters was zo sterk dat zonen geboren na 1940 een hogere mate van homogamie kennen dan de dochters (.09; .13). Dat sug-

gereert dat een endogaam huwelijk veel minder belangrijk is geworden voor vrouwen dan voor mannen.

Sociale afstand tussen en binnen burgerij, patriciaat en adel

Tabel 5 geeft de sociale afstanden weer tussen de ' treden ' op de burgerij-patriciaat-adel-schaal, gebaseerd op de trouwpatronen van de kinderen, hun ouders en hun schoonouders. De scores laten zien dat er inderdaad een rangorde bestaat van de diverse categorieën, hoewel de afstanden binnen de burgerij en patriciaat kleiner zijn dan die binnen de adel. Meer in het algemeen vinden wij de grootste afstanden tussen adel en patriciaat en niet binnen het patriciaat of binnen de adel. Quasi-adellijke patriciërs behoren gezien hun scores meer bij het patriciaat dan bij de adel. Dit weerlegt dus de suggestie van Beelaerts van Blokland dat ze door de adel als 'ebenbürtig' werden gezien. Maar de afstanden tussen het oude en het nieuwe patriciaat zijn kleiner dan die tussen het oude patriciaat en de quasi-adel. Ook zijn de afstanden tussen het nieuwe patriciaat en de burgerij even groot als de afstanden tussen quasi-adel en het oude patriciaat. Dit suggereert dus dat quasi-adellijke families (patriciërsfamilie van voor 1918) een sociaal onderscheiden groep vormen in vergelijking met de overige families uit het patriciaat. Zo gezien heeft Beelaerts van Blokland wel gedeeltelijk gelijk: families die voor 1918 al opgenomen waren in het *Nederland's Patriciaat* zijn nauwer verbonden aan de Nederlandse adel, maar ze zijn daarmee nog niet 'ebenbürtig'. De afstand tussen oude en nieuwe patriciërs is een indicatie dat het opnamebeleid van het *Nederland's Patriciaat* inderdaad na de Tweede Wereldoorlog is veranderd. Ook binnen de adel bestaat een sociale afstand die samenhangt met de adellijke rang, waarbij de grootste afstand bestaat tussen jonkheer en graaf. Dit is in strijd met de 'verburgerlijking van de adel-these' die aangeeft dat de verschillen binnen de adel verouderd en irrelevant zouden zijn: de gevonden sociale afstanden binnen adel en de grootte daarvan in verhouding tot de sociale afstand tussen adel en patriciaat weerleggen deze these.

Van ouders op kinderen?

Om te zien welke kenmerken de rang van de partner op de burgerij-patriciaat-adel-schaal (hoe hoger die rang hoe ouder het patriciaat of

	Zonen of dochters	Moeder	Partner	Schoonouders
Burger	-	-.40	-.39	-.47
Nieuw patriciaat	-.74	-.15	-.01	-.25
Oud patriciaat	-.53	-.11	.14	-.11
Quasi-adel	-.15	.14	.30	.02
Jonkheer	.43	1.89	3.25	2.67
Baron	1.08	2.13	3.77	3.37
Graaf of hoger	2.29	2.77	4.04	3.49
Discriminatie maat	.47	.53	.59	.59

Tabel 5. Sociale afstand gebaseerd op de trouwpatronen tussen de treden van de burgerij-patriciaat-adel schaal (resultaten van HOMALS-analyse)

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Zoon of dochter op burgerij-patriciaat-adel schaal	.17**	.13**	.11**	.10**
Geboortecohort	-.12**	-.11**	-.03	
Ouders in een elite positie		.09**	.04	
Man		-.08**	-.31**	-.18**
Universiteitsdiploma respondent		.06*	-.10*	
Moeder op burgerij-patriciaat-adel schaal		.16**	.28**	.31**
Moeder op burgerij-patriciaat-adel schaal * Geboortecohort			-.16**	-.19**
Respondent op burgerij-patriciaat-adel schaal * Ouders in een elite positie			.06*	.10**
Universiteitsdiploma respondent * man			.32*	.13**
Adjusted R ²	.04	.09	.10	.10

**p<0.01; *p<0.05

Tabel 6. De positie op de burgerij-patriciaat-adel schaal van de partner van alle getrouwde kinderen, voorspeld met behulp van de kenmerken van de respondenten en hun ouders (gestandaardiseerd effect parameters van de multivariate regressie)

hoger de adellijke titel) verklaren, hebben wij dat verder onderzocht en de resultaten staan in tabel 6. De belangrijkste vraag daarbij is of er grote veranderingen over de tijd zijn. Daarbij blijkt het negatieve effect van het geboortecohort (hoe jonger het geboortecohort, des te minder hebben adellijke kinderen partners met een hoge score op de burgerij-patriciaat-adel schaal) in de modellen 1 en 2 een schijneffect. Het is het gevolg van een afgenomen betekenis van moeders' positie op deze burgerij-patriciaat-adel-schaal (modellen 3 en 4). Want hoewel het effect van moeders' positie op deze schaal positief en significant is, neemt die betekenis in de jongere geboortecohorten af. Dit resultaat is te interpreteren als het afnemend vermogen van de ouders om van het belang van adellijke homogamie aan hun kinderen over te dragen. Andere effecten waarbij het geboortecohort betrokken is, hebben we niet gevonden. Het is dus vooral het afgenomen socialiserend vermogen van de ouders die de oorzaak is van de afname van de adellijke en patricische homogamie. Hoe hoger de score van personen op de burgerij-patriciaat-adel schaal des te groter de waarschijnlijkheid dat de partner ook een hoge score heeft op deze schaal. Ook vinden wij geen aanwijzingen dat deze neiging tot endogame huwelijken is afgenomen in de loop van de tijd. Gecombineerd met het afnemend socialiserend vermogen van de ouderlijke generatie, vertelt ons dit resultaat dat het afnemend effect van adellijke homogamie niet goed verklaard kan worden door 'rebellerende' jongere generaties adel en patriciërs.

Mannelijke adel en patriciërs trouwen, in vergelijking met hun vrouwelijke standgenoten, partners met een lagere score op de burgerij-patriciaat-adel schaal, hoewel dit neerwaarts huwen minder sterk opgaat voor universitair geschoolde mannen. Over het geheel trouwen vrouwen naar boven op de burgerij-patriciaat-adel-schaal, terwijl mannen naar beneden trouwen. Dit verschil tussen mannen en vrouwen is niet afgenomen in de tijd. Dit kan geïnterpreteerd worden als een teken dat de sociale afstanden tussen burgers, patriciaat en adel nog steeds leven en niet in betekenis bij de partnerkeuze zijn afgenomen. Kinderen met ouders met een elitepositie én met een hoge score op de burgerij-patriciaat-adel-schaal (dus door deze combinatie voortkomend uit de elite) hebben een grotere neiging een partner te huwen met een hoge score op de burgerij-patriciaat-adel schaal dan kinderen, van wie de ouders niet beide kenmerken combineren. Dit suggereert dat adellijke en patricische homogamie niet een compensatiestrategie van een sociaal dalende tot de middenklasse behorende adel en patriciaat is, maar nog steeds een sociaal relevant verschijnsel binnen de hoogste strata van de Nederlandse samenleving.

Conclusie

Een belangrijk middel voor de Nederlandse adel om zijn specifieke so-

ciale positie in de 20ste eeuw te kunnen handhaven blijkt het endogame huwelijk te zijn. Maar in hoeverre er sprake is geweest van bewuste huwelijksstrategieën bij de adel of zelfs gearrangeerde huwelijken is met onze gegevens uiteraard niet te achterhalen. Het belang van de positie van de moeder en de schoonouders op de burgerij-patriciaat-adel-schaal zijn duidelijke indicaties van het belang van deze homogamie binnen adel en patriciaat, zowel voor de huwelijkskeuze van de volgende generatie als voor de kansen op het verwerven van een elitepositie door die volgende generatie. Met name het nog steeds toenemende verschil tussen mannen vrouwen in opwaarts en neerwaarts huwen is zo'n duidelijke indicatie.

Ook zijn er duidelijke aanwijzingen in analyses, niet weergegeven in dit artikel, dat deze homogamie binnen adel en patriciaat nog steeds van belang is als het gaat om het verwerven van eliteposities, ook bij de jongere generaties.

De mate van homogamie binnen adel en patriciaat is echter gedurende de 20ste eeuw afgenomen. Dit artikel laat zien dat deze afname sterker was voor de 'stille' interbellum-generatie dan bij de naoorlogse babyboomgeneratie. Hoewel de homogamie binnen adel en patriciaat nog steeds afneemt, is het tempo van deze afname minder snel voor de jongste generaties dan voor de generatie geboren tussen 1910 en 1940.

Er bestaan inderdaad verfijnde verschillen binnen de Nederlandse adel en patriciaat, die tot uiting komen in de trouwpatronen en die aangeven dat de sociale afstand tussen deze categorieën nog steeds relevant zijn. Maar het belangrijkste verschil blijft de afstand tussen adel en patriciaat en dit verschil heeft een sterkere voorspellende waarde dan een verfijnder onderscheid, zowel bij partnerkeuze als bij het verwerven van eliteposities. Hoewel de quasi-adel een afgescheiden groep op de schaal vormt is daarmee de veronderstelling van Jhr. J.J.G. Beelaerts van Blokland in zijn algemeenheid weerlegd. Het sterk wegende belang van de tweedeling tussen adel en patriciaat in vergelijking met gedetailleerdere onderscheidingen binnen deze twee groepen weersprekt de populaire opvatting dat de adel aan het verburgelijken is en onderstreept derhalve het nog steeds aanwezige belang van een adellijke titel in de moderne Nederlandse samenleving.

Genoemde literatuur

- K. Bruin en K. Schmidt, 'Zur Genealogie der Genealogie. Over het boekstaven van 'aanzienlijkheid' in het Koninkrijk der Nederlanden', *Sociologische Gids* 26 (1980), p. 274-292.
- J. Dronkers, 'De maatschappelijke relevantie van hedendaagse Nederlandse adel', *Amsterdams Sociologisch Tijdschrift* 27 (2000), p. 233-268.
- J. Dronkers, 'Verschillen tussen 20ste-eeuwse Nederlandse adel uit

- Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam, Utrecht en Duitsland', *De Nederlandse Leeuw* 117 (2001), p. 458-466.
- J. Dronkers en S. Hillege, 'Studentenverenigingen en de toegang tot de Nederlandse elites tussen 1960 en 1980', *Amsterdams Sociologisch Tijdschrift* 24 (1997), p. 253-276.
  - J. Dronkers en S.M.M. Hillege, 'Board membership of traditional male fraternities and access to Dutch elites: a disappearing avenue to elite positions?', *European Sociological Review* 14, (1998), p. 191-204.
  - J. Dronkers en H. Schijf, 'Van de publieke naar de culturele of economische sector? Een vergelijking tussen de Nederlandse adel en het patriciaat in de twintigste eeuw', in: *Virtus* (in druk)
  - T. Hammer-Stroeve, *Familiezoet. Vrouwen in een ondernemerselite, Enschede 1800-1940* (Zutphen 2001).
  - F. van Heek, *Stijging en daling op de maatschappelijke ladder. Een onderzoek naar de verticale sociale mobiliteit*. (Leiden 1945).
  - H. Schijf, J. Dronkers en J. van den Broeke-George, 'De overdracht van eliteposities binnen adellijke en patricische families gedurende de 20ste eeuw', in: Meindert Fennema en Huibert Schijf (red.), *Nederlandse elites in de twintigste eeuw* (Amsterdam 2004) p. 57-85.
  - W.P. Secker, 'Representation of the Dutch people. The smooth transformation of the parliamentary elite in a consociational democracy 1848-1998', in: H. Best en M. Cotta (red.), *Parliamentary representatives in Europe 1848-2000. Legislative recruitment and careers in eleven European countries* (Oxford 2000), p. 270-309

De wenselijkheid van verdere boekstaving van 'aanzienlijke' geslachten in Nederland's Patriciaat

door MR V.J.M. KONINGSBERGER

Sinds 1910 worden in de serie *Nederland's Patriciaat* (N.P.) genealogieën van vooraanstaande geslachten gepubliceerd. Of dit nog lang het geval zal zijn, is echter niet zeker. Toch is het wenselijk dat deze serie wordt voortgezet. Daarover gaat dit artikel. Eerst besteed ik daartoe aandacht aan de vraag welk soort geslachten in deze uitgave werden opgenomen, op grond van welke criteria dit gebeurde, en wie over publicatie besliste¹. Vervolgens duid ik aan wat de oogst van bijna honderd jaar N.P. is. Tegen deze achtergrond adstrueer ik de wenselijkheid van voortzetting van deze uitgave, en geef ik aan welke wijzigingen nodig zijn. Ik sluit af met enkele aanbevelingen.

Toelatingscriteria N.P.; beoordelaars

In het voorbericht van de eerste jaargang van *Nederland's Patriciaat*

1. Voor wat betreft de periode 1910-1980 valt hierover méér te lezen in: C.J.M. Bruin en C. Schmidt, 'Het boekstaven van 'aanzienlijkheid' in het Koninkrijk der Nederlanden', *Jaarboek Centraal Bureau voor Genealogie*, deel 34 (1980), p. 203-221. Hetzelfde artikel werd eerder dat jaar onder de titel 'Zur Genealogie der Genealogie; over het boekstaven van 'aanzienlijkheid' in het Koninkrijk der Nederlanden' gepubliceerd in: *Sociologische Gids*, jrg. 27 (1980) afl. 4, p. 274-292.

(1910) wordt aangekondigd, welk soort geslachten in deze 'zusteruitgave' van het *Nederland's Adelsboek* (N.A.) zullen worden opgenomen: "takken van adellijke familiën welke niet tot den adel van het Koninkrijk behooren", alsmede "aanzienlijke geslachten die met den adel zijn vermaagschapt, of wel door hun stand in de eerste kringen verkeerden". Nader omschreven als: "de aanzienlijke familiën in Nederland, welke geen deel uitmaken van den Nederlandschen adel, en personen die door het bekleeden van hooge ambten, of door bijzondere persoonlijke verdienste als hoofd eener familie kunnen worden gerekend".

De beantwoording van de vraag of een geslacht 'aanzienlijk' was en daarmee in aanmerking kwam voor opname in het N.P. (ook wel *Blauwe boekje* genaamd) gebeurde in de begintijd door één persoon: de beroepsgenealoog D.G. van Epen, directeur van het Centraal Bureau voor Genealogie en Heraldiek dat het N.P. uitgaf².

In 1930 overleed Van Epen. De heren jhr dr W.A. Beelaerts van Blokland, jhr mr dr E.A. van Beresteyn en (de beroepsgenealoog) H.H. van Dam namen de uitgave van het N.P. over, en brachten deze in een daartoe opgerichte stichting 'Nederland's Patriciaat' in. Het voorwoord van het N.P. van dat jaar (19de jaargang, 1930) kondigde aan dat "naast de genealogieën van thans nog bloeiende geslachten ook nu en dan geslachtslijsten (zullen worden opgenomen) van uitgestorven geslachten, die een belangrijke rol in onze geschiedenis hebben gespeeld. Hierbij werd bijvoorbeeld gedacht aan geslachten als dat van *Jan de Witt* en andere regenten van betekenis". Beslissingen over opname werden met ingang van dat jaar genomen door de bestuursleden van de stichting *Nederland's Patriciaat*.

Naar aanleiding van discussies in de genealogische wereld ging het bestuur van genoemde stichting³ in het voorwoord bij de 24ste jaargang (1938) van het N.P. in op de vraag, wat het verstonde onder het begrip *Nederland's patriciaat*: "geslachten, wier leden in de hoogste betrekkingen van Staat en Maatschappij hebben gediend, ook al kan mer deze geslachten niet rekenen tot de patricische familiën in engerer zin, d.i. tot die, welke vóór 1795 in de regeering der groote steden zitting hebben gehad. Wij zouden anders o.a. vele vooraanstaande geslachten, die een anderen godsdienst hebben beleden dan den Ned. Hervormden, uitsluiten". Hiermee trok het bestuur de door Van Eper ingezette lijn door om ook – aanzienlijke – geslachten op te nemen waarvan leden vóór 1795 doopsgezind (bijvoorbeeld *Van Eeghen, Van Heukelom*), Waals (bijvoorbeeld *Bienfait, Boissevain*), luthers (bijvoorbeeld *Gleichman, Wurfbain*), katholiek (bijvoorbeeld *Cremers, Schaepman*) of joods (bijvoorbeeld *Capadose, Tilanus*) waren geweest reden waarom zij uitgesloten waren geweest van de regering.

In 1943 vond een zekere uitbreiding plaats van de categorieën op te nemen geslachten. In het voorwoord van de 29ste jaargang valt namelijk te lezen dat men "wederom eenige geslachten behandeld (zal) vinden, die tot het locale patriciaat gerekend kunnen worden, wier betekenis dus niet tot uiting komt in hooge ambten van staat of belangrijke maatschappelijke betrekkingen, maar in de plaatselijke omgeving".

In 1945 ging de uitgave van het N.P. over naar de dat jaar opgerichte stichting Centraal Bureau voor Genealogie⁴. Gehandhaafd bleef de re-

2. In de loop der jaren liet Van Epen zich (blijkens de voorberichten in het N.P. bijstaan door achtereenvolgens mr P.C. Bloys van Treslong Prins, Chr. J. Polvliet H.H. van Dam, en M.G. Wildeman.
3. In 1938 hadden in het bestuur van de stichting *Nederland's Patriciaat* zitting: jhr mr dr E.A. van Beresteyn (voorzitter), mr M. Waller, C.A. van Woelderen, en jhr P. Beelaerts van Blokland.
4. De oprichting in 1945 van de stichting Centraal Bureau voor Genealogie geschiedde met steun van het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. Deze hulp werd mede geboden om bij de nieuwe stichting het beheer onder te kunnen brengen van genealogische verzamelingen van het Rijk. Vanaf die tijd ontvangt het CBG jaarlijks een overheidssubsidie.